

Saksframlegg

Saksgang:

Styre	Møtedato
Styret Helse Sør-Øst RHF	22. november 2023

Sak 138-2023

Forebygging av vold og trusler mot helsepersonell

Forslag til vedtak:

1. Styret tar rapporten *Forebygging av vold og trusler mot helsepersonell* til orientering.
2. Oppfølging av anbefalte tiltak i rapporten legges inn som styringskrav til helseforetakene i oppdrag- og bestilling for 2024.

Hamar, 15. november 2023

Terje Rootwelt
administrerende direktør

1. Hva saken gjelder

Ifølge SSBs levekårsundersøkelse har det vært en økning av vold og trusler mot helsepersonell de siste 10 årene. I 2019 viste levekårsundersøkelsen at 25 prosent av sykepleiere, 27 prosent av vernepleiere/sosialarbeider/pleie- og omsorgsarbeidere og 16 prosent av leger/psykologer hadde vært utsatt for vold eller trusler på arbeidsplassen det siste året.

Helse Sør-Øst RHF har tatt initiativ til et særskilt regionalt arbeid for å forebygge vold og trusler mot våre medarbeidere i sykehusene. Arbeidet har vært organisert i et innsatsteam med frikjøp av tre fagressurser fra våre helseforetak, i til sammen 65 prosent stilling fra august 2022 til juli 2023. Innsatsteamet for forebygging av vold og trusler mot helsepersonell har utarbeidet en rapport med anbefalinger som nå legges frem for styret i Helse Sør-Øst.

Sykehusene i Helse Sør-Øst har rutiner for og arbeider med forebyggende tiltak for å redusere risikoen for at helsepersonell blir utsatt for vold og trusler. Kartlegging av det forebyggende arbeidet viser at det er variasjon i praksis, og at det kan være hensiktsmessig med erfaringsdeling på tvers. Det er avgjørende å ivareta medarbeidere gjennom forebyggende tiltak som bidrar til et trygt og godt arbeidsmiljø, slik at fravær og frafall hindres.

Formålene med arbeidet har vært å

- bidra til forebygging av vold- og trusler, dele beste praksis, øke kompetanse samt standardisering og felles verktøy i foretaksgruppen
- følge opp styringskrav om å se pasientsikkerhet og arbeidsmiljø i sammenheng
- gjøre en innsats i arbeidet med å rekruttere og beholde medarbeidere gjennom å sikre trygge arbeidsforhold
- følge opp delstrategi for utdanning og kompetanse på HMS-området, som et tiltak under den regionale strategien for kvalitet og pasientsikkerhet

2. Hovedpunkter og vurdering av handlingsalternativer

Innsatsteamet for forebygging av vold og trusler i Helse Sør-Øst har identifisert flere tiltaksområder som kan bidra til å redusere risiko for vold og trusler mot medarbeidere. Temaer som belyses i rapporten er utdanning, opplæring, prosedyrer, samarbeid, rapportering og ivaretagelse av medarbeidere.

Det anbefales i rapporten at helseforetakene arbeider med følgende tiltak:

Utdanning

- Videreutvikle samarbeidet med utdanningsinstitusjonene og ha en åpen dialog om forventninger til praksisperioden. Sykehuset skal avklare om studentene har behov for opplæring i vold- og trusselhåndtering og eventuelt tilby supplerende opplæring. Studentene skal være forberedt på krevende pasientsituasjoner og gjerne ha gjennomført simulering- og ferdighetstrening i forkant av praksisperioden.
- Sykehusets kompetanseplaner for studenter skal omfatte kompetansekrav om opplæring i forebygging av vold og trusler.

Opplæring

- Det utarbeides systematikk og kompetanseplaner som sikrer at alle medarbeidere får jevnlig og nødvendig opplæring og øvelser i tråd med identifisert risiko.

Anmeldelser

- Det skal være lav terskel for å anmelde forhold hvor medarbeider har blitt utsatt for en vold- eller trusselhandling, i tråd med det særskilte vernet for helsepersonell (Straffeloven §265 og 286).
- Prosedyrer for anmeldelse av volds- og trusselhandlinger bør tydelig beskrive ansvar og forvaltning i sykehuset. Sykehuset bør anmelde på vegne av medarbeider og delta under avhør og rettsak, og ivareta sin omsorgsplikt gjennom prosessen.
- Vold- eller trusselhandlinger som foregår utenfor arbeidssted, men som blir begått på bakgrunn av medarbeiders yrkesutøvelse, skal også anmeldes.

ID-kort

- Som hovedregel skal medarbeidere i sykehus benytte ID-kort med fullt navn, bilde og tittel. Dersom en konkret risikovurdering tilsier at det er stor sannsynlighet for at medarbeidere vil kunne bli utsatt for trusler basert på at ID-kortet viser fullt navn, bør det gis unntak fra hovedregel. Da anbefales det et ID-kort med bilde, tittel samt ansattnummer og eventuelt fornavn.
- Sykehusene skal kartlegge og følge opp uønsket praksis med tildekking av identitet på ID- kort. Trygghetsskapende og forebyggende tiltak skal iverksettes for å ivareta helsepersonells sikkerhet.
- Sykehusene skal utarbeide retningslinjer for lydopptak, foto og filming i forbindelse med helsehjelp.

Samarbeid

- Sykehusene skal ta initiativ til at det etableres lokal samarbeidsavtale mellom helsetjeneste og politi etter mal i rundskriv: [Helsetjenestens og politiets ansvar for personer med psykisk lidelse - oppgaver og samarbeid.](#)

Risikovurdering

- Kartlegging og risikovurdering av vold og trusler skal integreres i det systematiske HMS-arbeidet. Sykehusene bør ha en lik metodikk for risikovurderingen, og denne skal baseres på kunnskap om vold i helsesektoren.
- Kunnskap om identifiserte sårbarheter og risikoscenarier bør være tilgjengelig for alle ledere som utfører lokale risikovurderinger. Det blir etablert en praksis for systematisk deling av alvorlige hendelser i regionalt HMS-nettverk for å øke kunnskap og forebygge vold og trusler.

Rapportering

- Arbeidsgiver og medarbeider må ha felles forståelse for hva som ligger i begrepene vold og trusler og snakke om situasjoner som er særlig gjeldende på den enkelte arbeidsplass.
- Det skal arbeides med tiltak for å oppnå en god meldekultur.

Ivareta medarbeidere som er utsatt for vold og trusler

- Sykehuset skal ha gode rutiner og systemer for å kunne forebygge, håndtere og følge opp hendelser med vold og trusler.
- Arbeidsgivere, medarbeidere, verneombud og tillitsvalgte skal jobbe i fellesskap med forebygging av vold og trusler.
- Vold og trusler skal settes på agendaen i relevante møter hvor arbeidsmiljø diskuteres, og det skal være en integrert del av det løpende forbedringsarbeidet lokalt.

Innsatsteamets arbeid er avgrenset til tiltaksområdene som nevnt over. Det er viktig å poengtere at dette ikke er en fullstendig liste over forebyggende tiltak. I tillegg til en sluttrapport har innsatsteamet utarbeidet et regionalt e-læringskurs, bidratt i to informative podkast-episoder, samt gitt innspill til endring av nasjonale retningslinjer for helse- og sosialfagutdanningen. Den 18. oktober arrangerte Helse Sør-Øst RHF en læringsarena hvor rapporten ble presentert, og det ble vist eksempler på beste praksis fra helseforetakene.

Rapportering av vold og trusler

Helseforetakene rapporterer tertialvis antall vold- og trusselhendelser fordelt på somatikk og psykisk helse, i en indikator for vold- og trusselfrekvens. Denne rapporteringen inngår i virksomhetsrapportene. Helseforetakene har ulike kvalitet- og avvikssystemer. Dette medfører at det er noe variasjon mellom foretakene i bearbeiding av data og datakvalitet. Ulike systemer og forskjeller i arbeid med meldekultur bidrar til at det er utfordringer med sammenstilling av data fra foretakene i samme figur. Dagens indikator vurderes som ikke tilstrekkelig for overvåking av utvikling av vold og trusler mot helsepersonell. Det vil være aktuelt å revidere dagens indikator, samt å vurdere egnet spørsmål om temaet vold og trusler i ForBedrings-undersøkelsen.

3. Administrerende direktørs anbefaling

Innsatsteamet for forebygging av vold og trusler har utført et grundig arbeid som har bidratt til å belyse en viktig problemstilling i helsesektoren.

Rapporten for forebygging av vold og trusler mot helsepersonell bidrar til deling av beste praksis og økt kompetanse i helseforetakene. Det er viktig at helseforetakene arbeider systematisk med forebygging av uønskede hendelser for å ivareta medarbeidere på en god måte. Helsepersonell er vår viktigste ressurs, og vi skal arbeide for trygge arbeidsforhold.

Helse Sør-Øst RHF skal videreutvikle og forbedre dagens rapportering av vold- og trusselhendelser for å bidra til bedre styringsinformasjon. Oppdatert datasett vil legges frem for styret som en del av tertialvise virksomhetsrapporter.

Administrerende direktør anbefaler at det legges inn styringskrav til helseforetakene i *Oppdrag og bestilling for 2024* slik at helseforetakene implementerer anbefalte forebyggende tiltak lokalt.

Trykte vedlegg:

- Forebygging av vold og trusler mot helsepersonell

Utrykte vedlegg:

- <https://www.kompetansebroen.no/aktuelt/vold-og-trusler-mot-helsepersonell?o=ahus>